

MENSTRUATIE

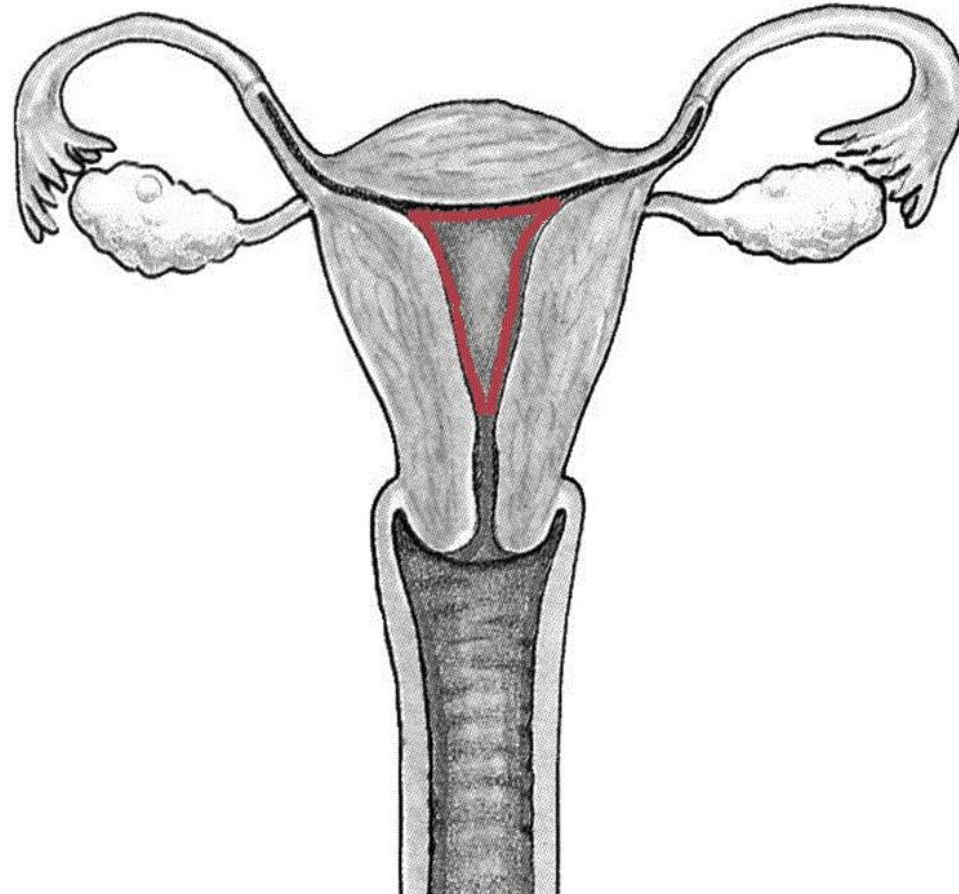
Het bloed kruipt waar het niet gaan kan

ENDOMETRIOSE

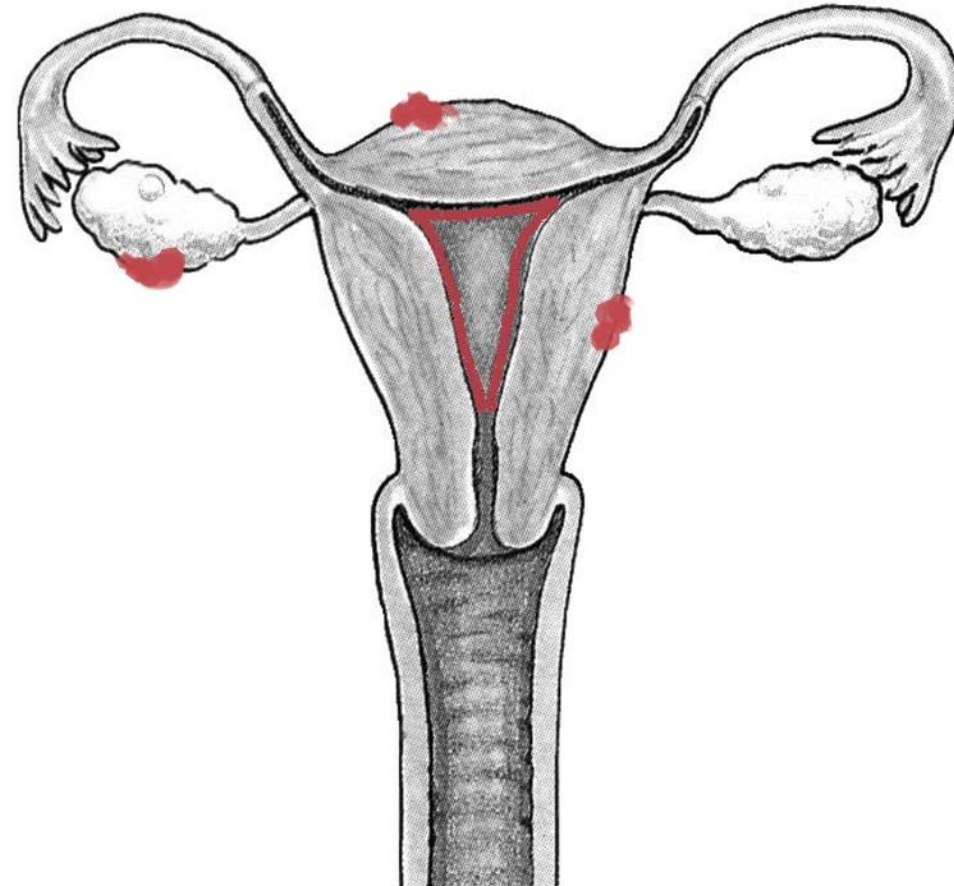
"Menstruatie in **ROOD** op de agenda!"

Endometrium

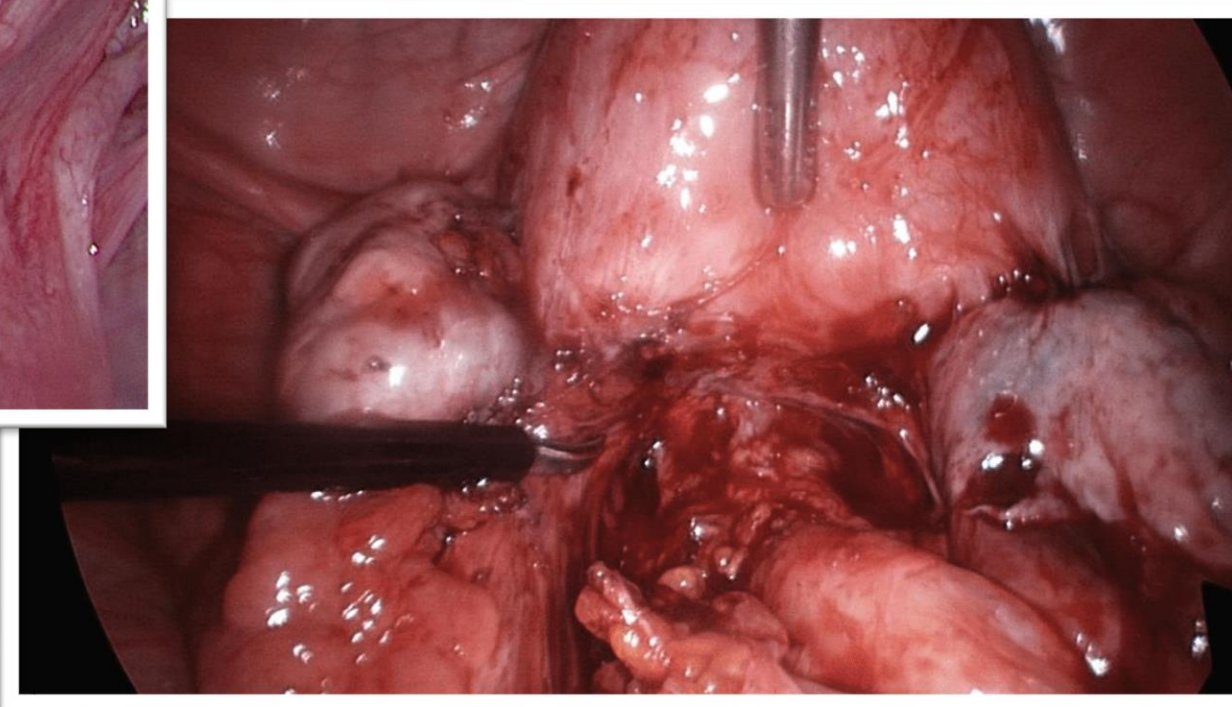
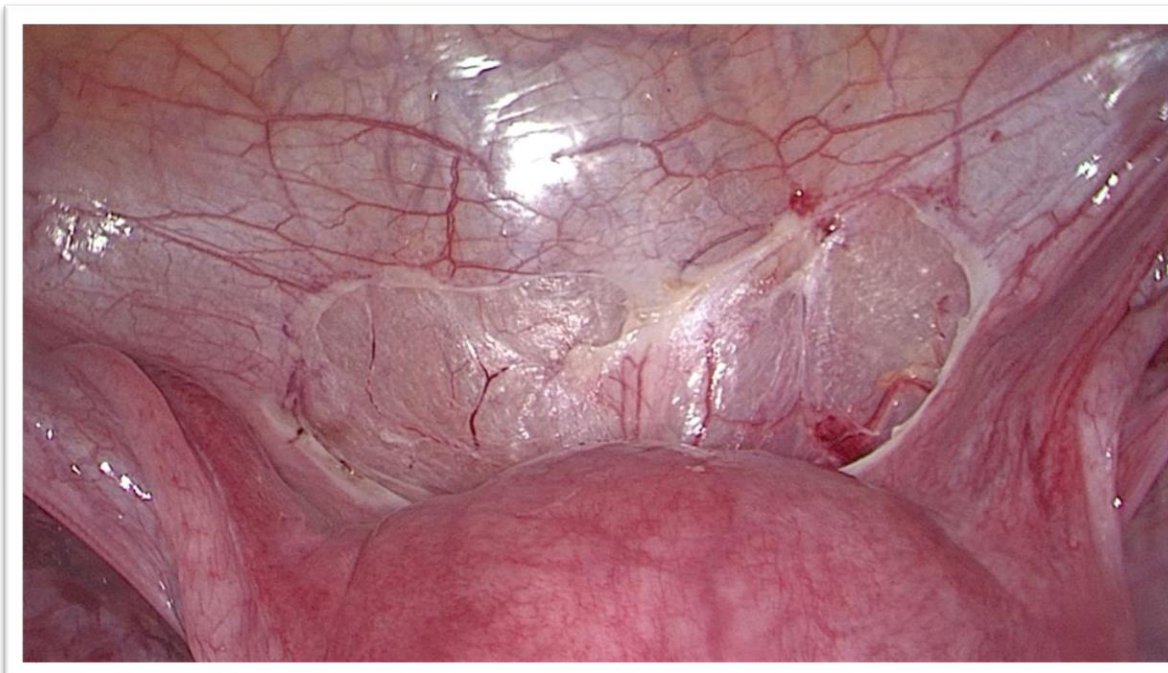
"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

Endometrium - Endometriose

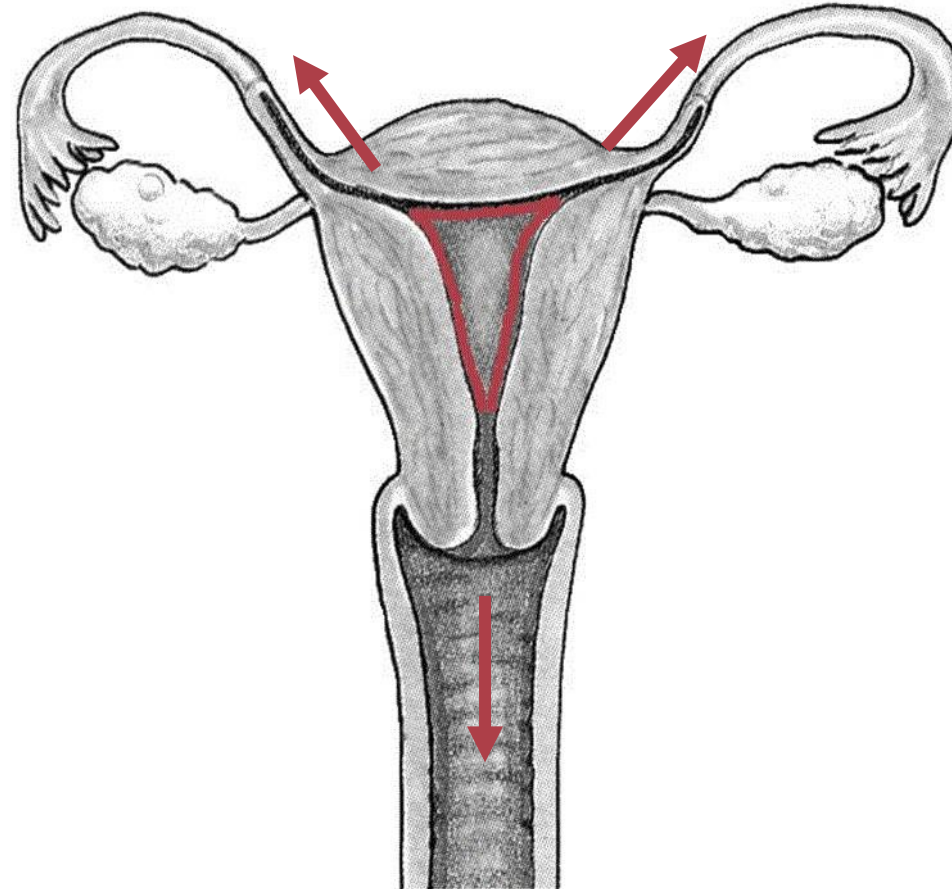
"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

Laparoscopie (kijkoperatie)

"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

Hoe ontstaat endometriose?

"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

De cijfers

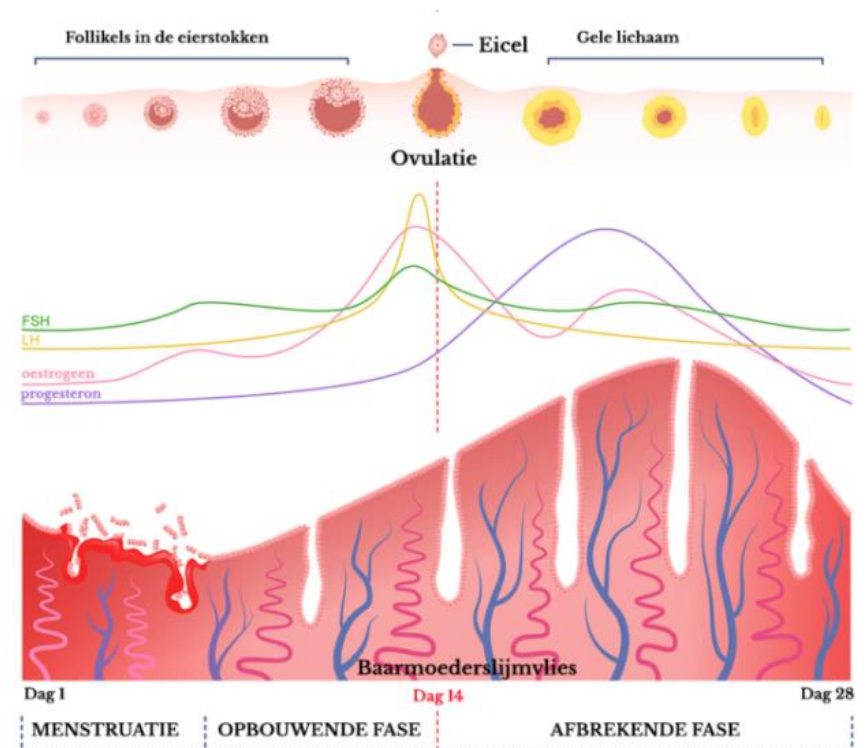

- 1 op de 10
- 400.000 vrouwen in NL
- 80% kent endometriose niet
- 7.5 jaar tot diagnose

Endometriose gerelateerde klachten

- Pijnlijke menstruatie
- Chronische buikpijn
- Maag-darmklachten
- Pijn tijdens vrijen
- Verminderde vruchtbaarheid

"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

Impact van endometriose

- 50% houdt klachten na behandeling
- 65% heeft invloed op verloop carrière
  - 1/3 maakt een carrièreswitch
  - 1/5 stopt met werken
- Hoge maatschappelijke kosten!

Endometriosis

Guideline of European Society of Human Reproduction and Embryology

ESHRE Endometriosis Guideline Development Group

ESHRE

1. Het vergroten van het bewustzijn over endometriose, om een eerdere diagnose te bereiken.
2. De symptomen en psychosociale impact van endometriose en hoe dit moet worden aangepakt.

AWARENESS

**Veelvoorkomende 'vrouwenziekte'
endometriose kost maatschappij
honderden miljoenen**

NOS MET HET OOG OP MORGEN

Esther van Barneveld

arts-onderzoeker Máxima MC en Universiteit van Maastricht

ESHRE

---

1. Het vergroten van het bewustzijn over endometriose, om een eerdere diagnose te bereiken.
2. De symptomen en psychosociale impact van endometriose en hoe dit moet worden aangepakt.

PSYCHOSOCIAAL

DEEL I

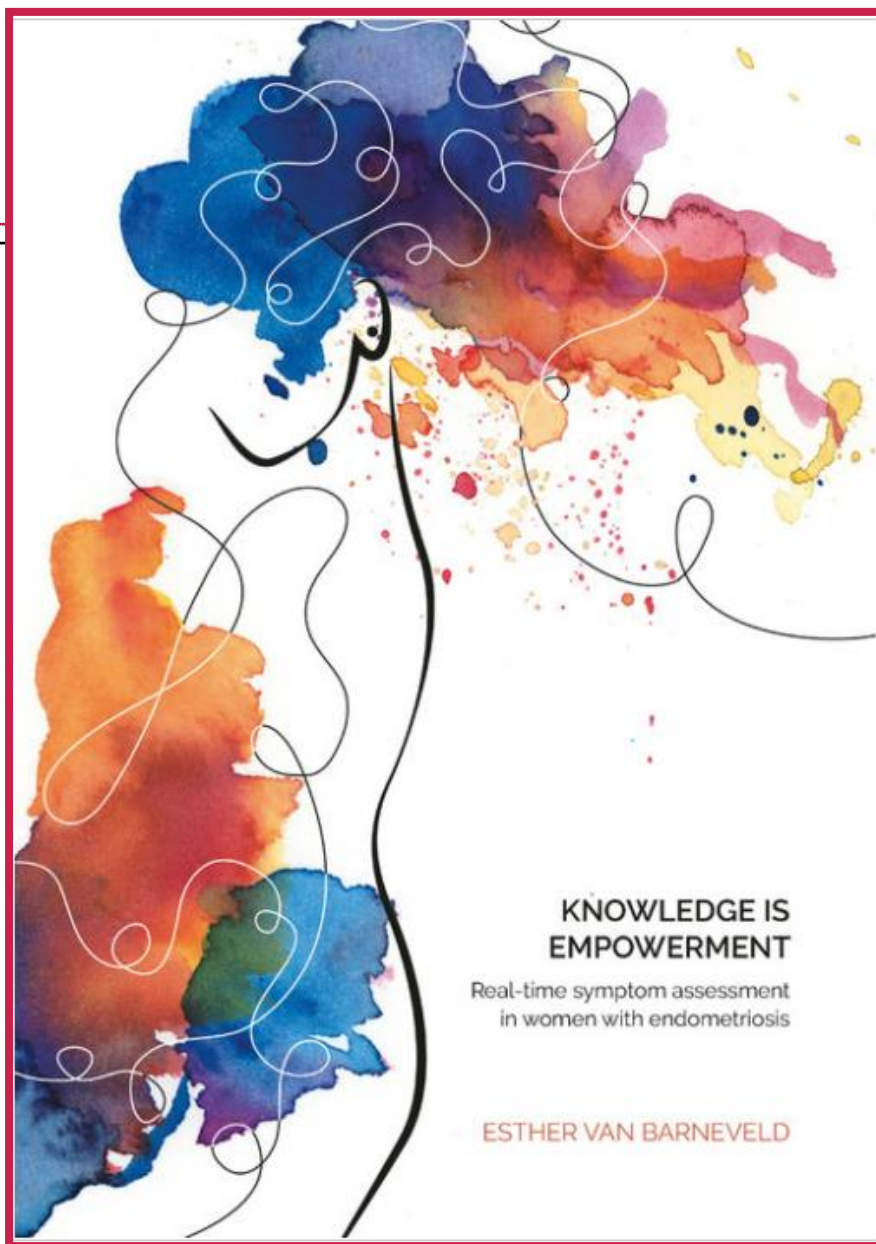
Angst/depressie bij
endometriose

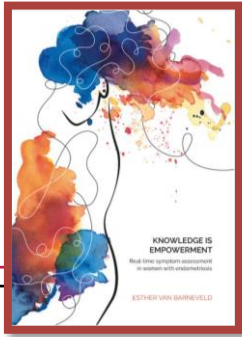
DEEL II

Ontwikkeling app:
Experience Sampling Method

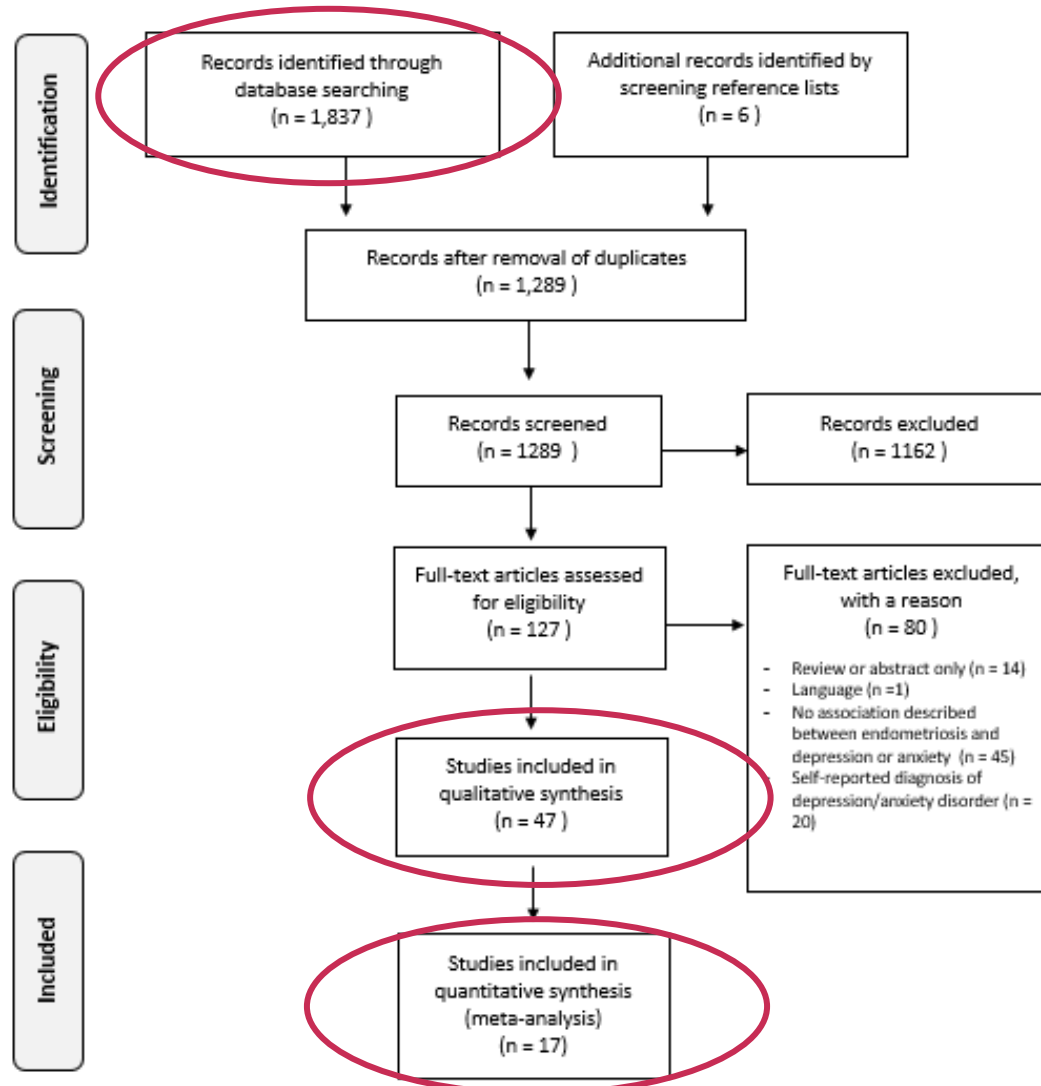
DEEL III

Pijn en psychosociale impact

DEEL I: Angst en depressie

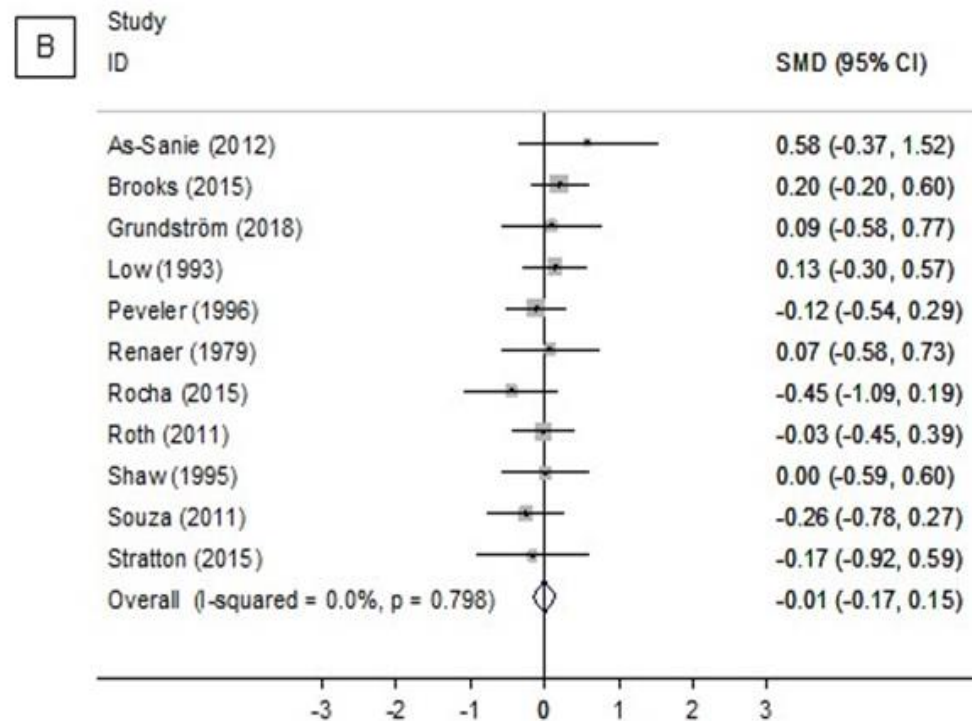
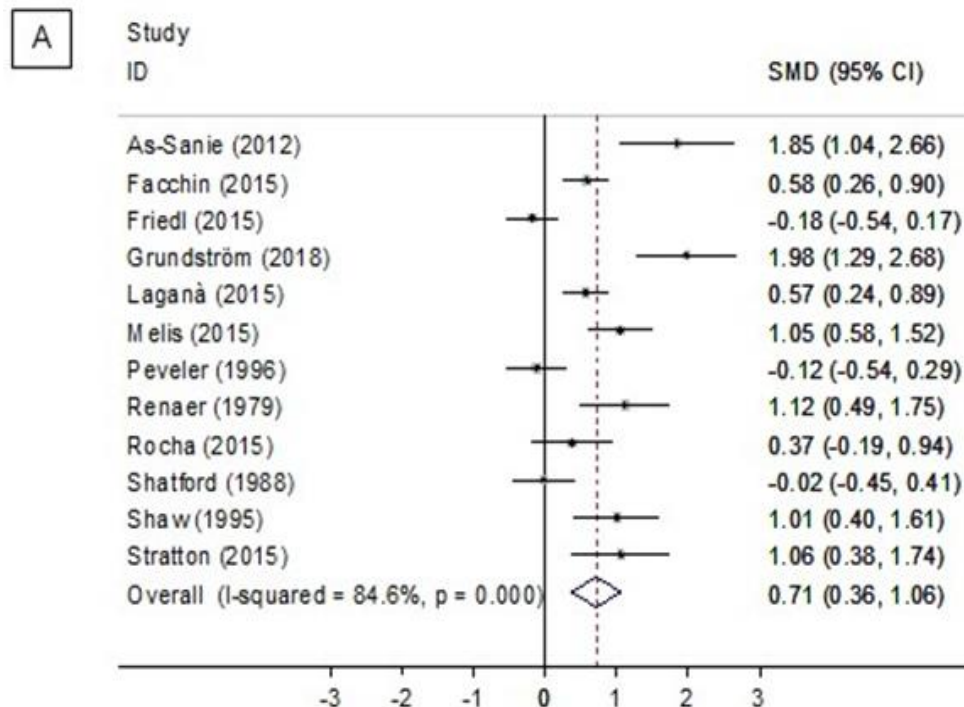

Meta-analyse: Depressie

A. Endometriose vs gezonde controles ↑

B. Endometriose vs CPP patiënten =

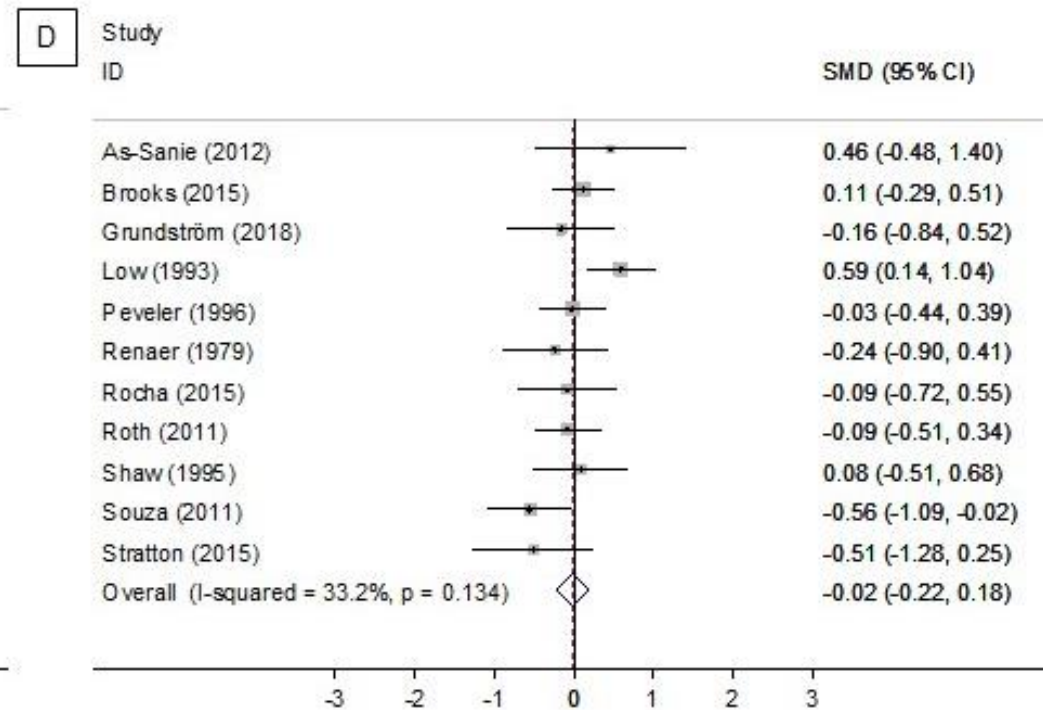
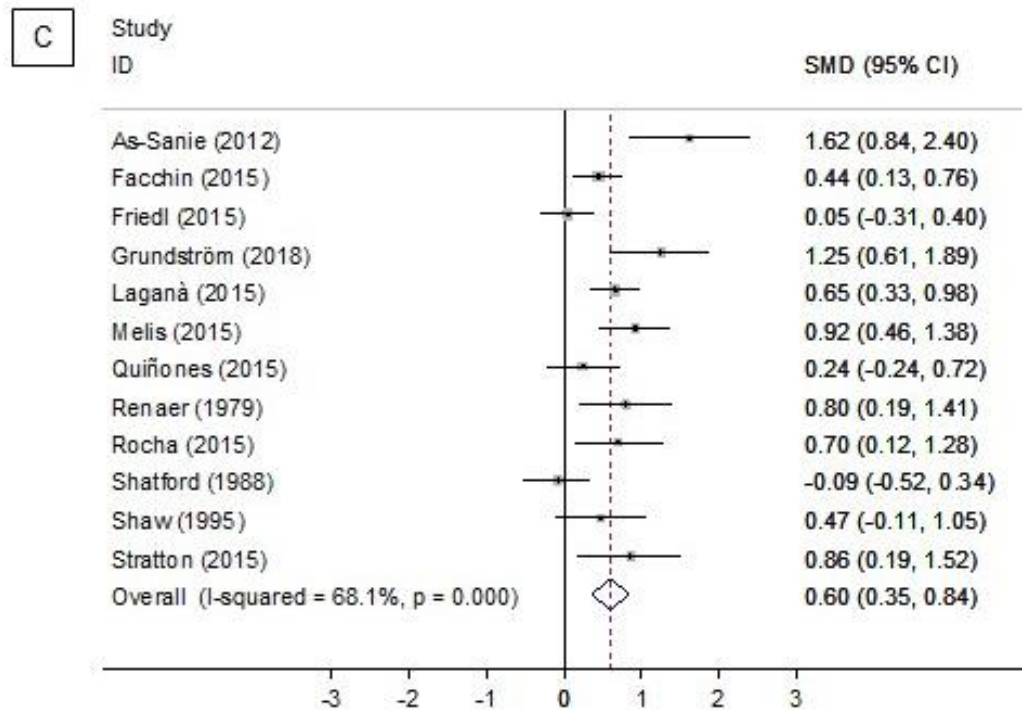

Meta-analyse: Angstklachten

C. Endometriose vs gezonde controles ↑

D. Endometriose vs CPP patiënten =

Correlaties: Angst/depressie bij endometriose

- Laag zelfvertrouwen
- Vermoeidheid/slaapproblemen
- Sociaal disfunctioneren
- Maag- darmklachten
- Seksuele disfunctie

→ Kosten

Deze vrouwen zijn 8 jaar lang, tot ze eindelijk de juiste diagnose krijgen, weggezet als gekke Mientje. Als je de pijn weghaalt zijn ze niet in één keer beter

Patiëntgerichte medische en psychologische benadering

STAP 1: Betrouwbare meting van klachten

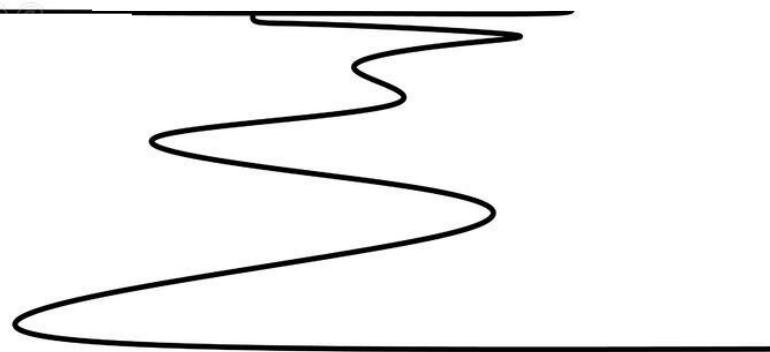
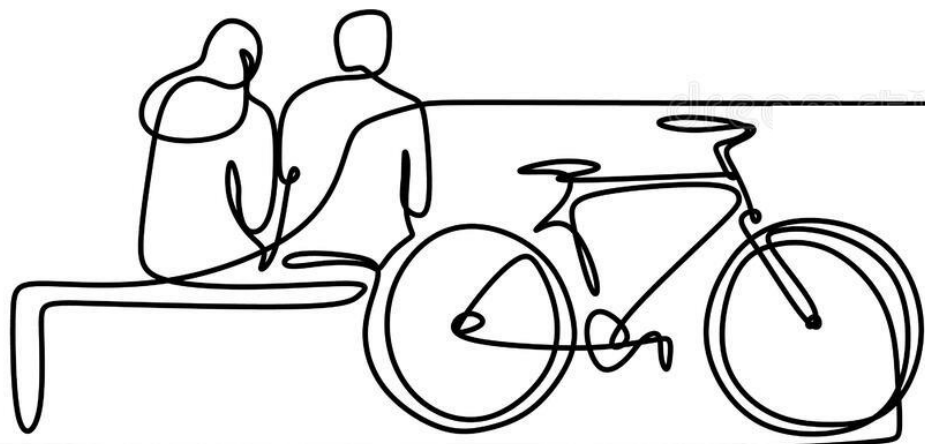
Huidige methoden zijn retrospectief

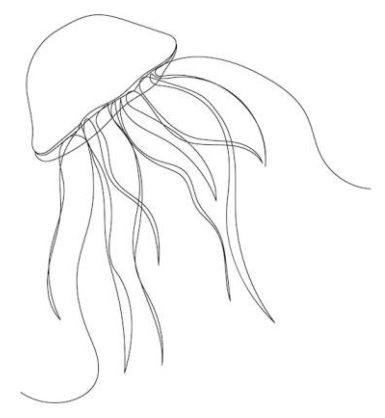
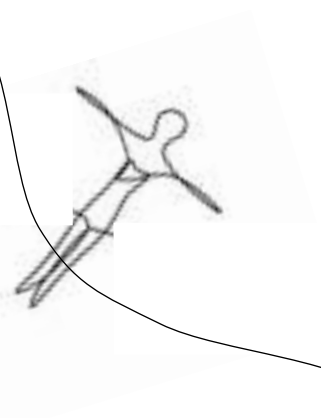
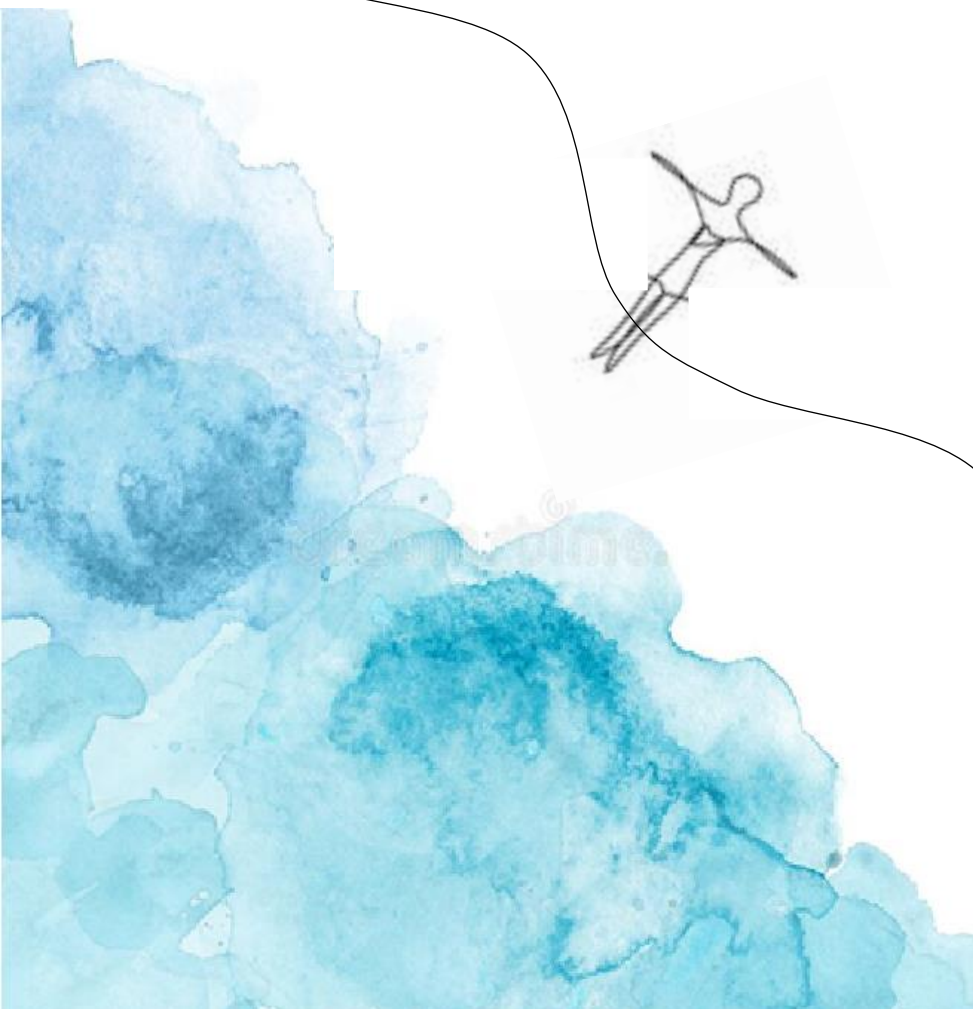
HOE VAAK IS HET TIJDENS DE AFGELOPEN 4 WEKEN
VANWEGE UW ENDOMETRIOSE GEBEURD DAT U...

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd
8. Niet goed kon slapen vanwege de pijn?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Naar bed moest gaan/moest gaan liggen vanwege de pijn?	☐	☐	☐	☐	☐
10. De dingen die u wilt doen niet kon doen vanwege de pijn?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Het gevoel had dat u de pijn niet aankon?	☐	☐	☐	☐	☐
12. Zich in het algemeen niet goed voelde?	☐	☐	☐	☐	☐

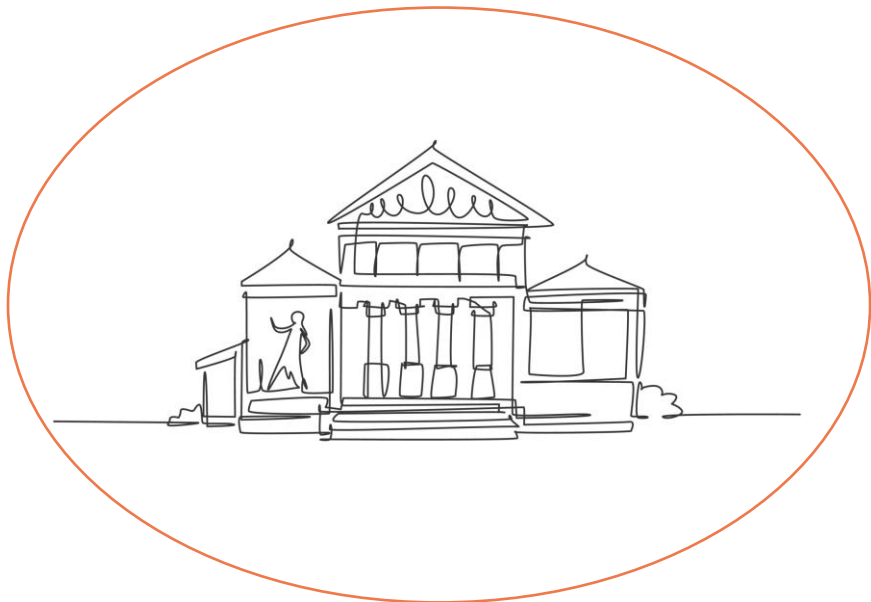

8

"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

ESM - Experience Sampling Method

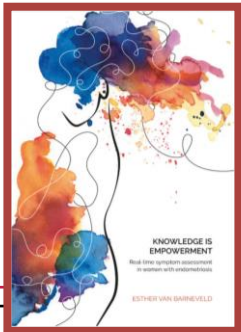
- *Wanneer*
- *Hoe vaak*
- *Bij welke activiteit*
- *Stemming*
- *Lichamelijke klachten*

Doel ESM

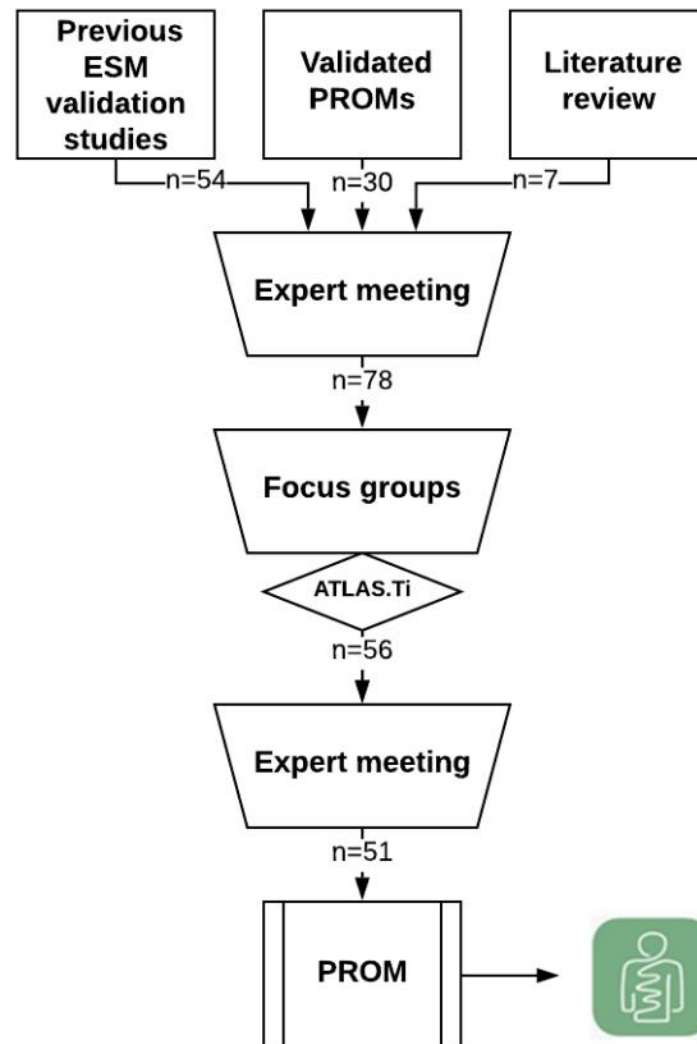

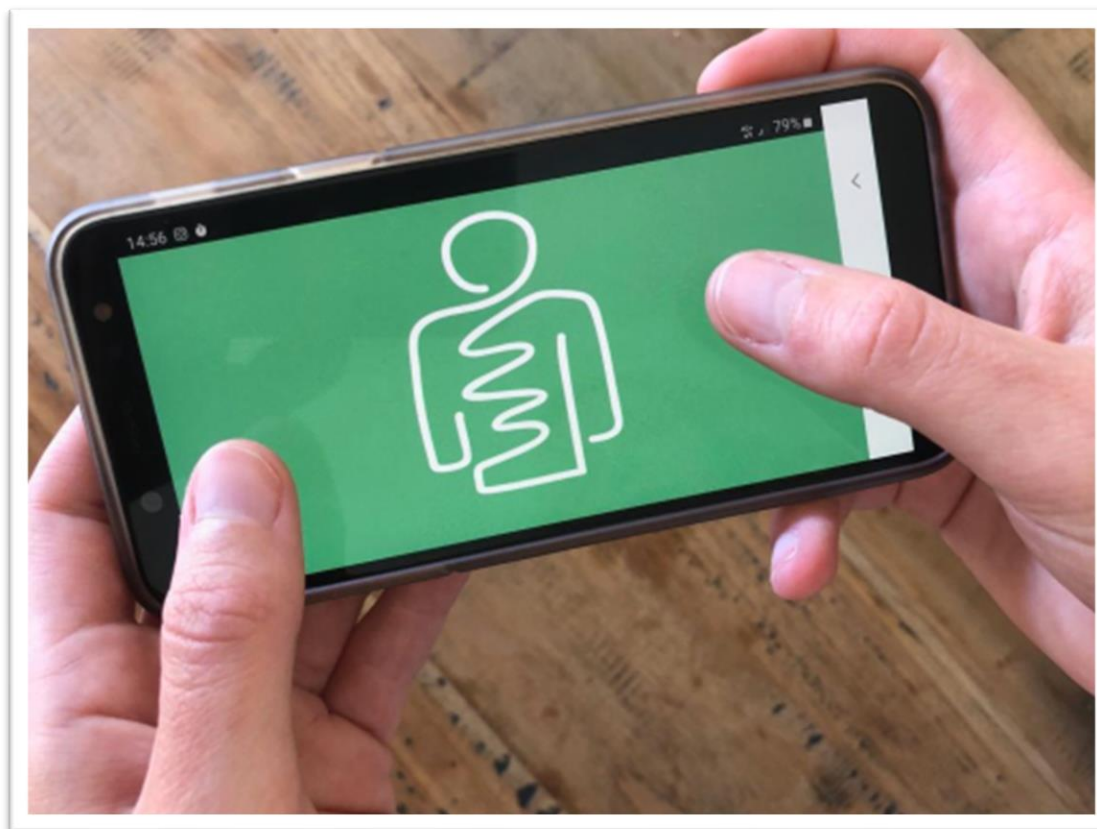
- Betrouwbaar meten symptoompatronen
- Individueel behandelplan
- Kennis en zelfinzicht → **PATIENT EMPOWERMENT**

DEEL II: Ontwikkeling ESM

ESM - Vragenlijst

Ochtend vragenlijst

1x

- Slaap
- Seksualiteit

Real-time beoordelingen

10x

- Endometriose klachten
- Algemene lichamelijke klachten
- Psychologische symptomen
- Situatie
- Voeding/ medicatie gebruik

MEASuRE

Ik heb buikpijn

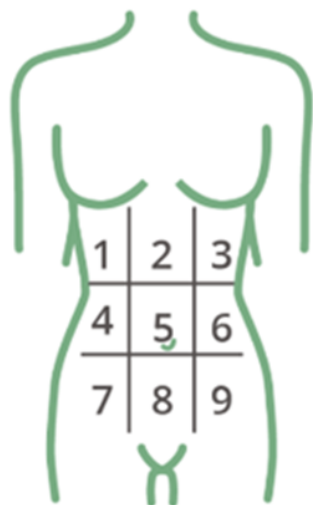
niet zeer

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ANNULEREN VOLGENDE

MEASuRE

Deze pijn bevindt zich ...
in mijn buik

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9

VOLGENDE

MEASuRE

Type 1: Kleine harde keutels, moeizame passage.

VOLGENDE

ESM – testen en valideren

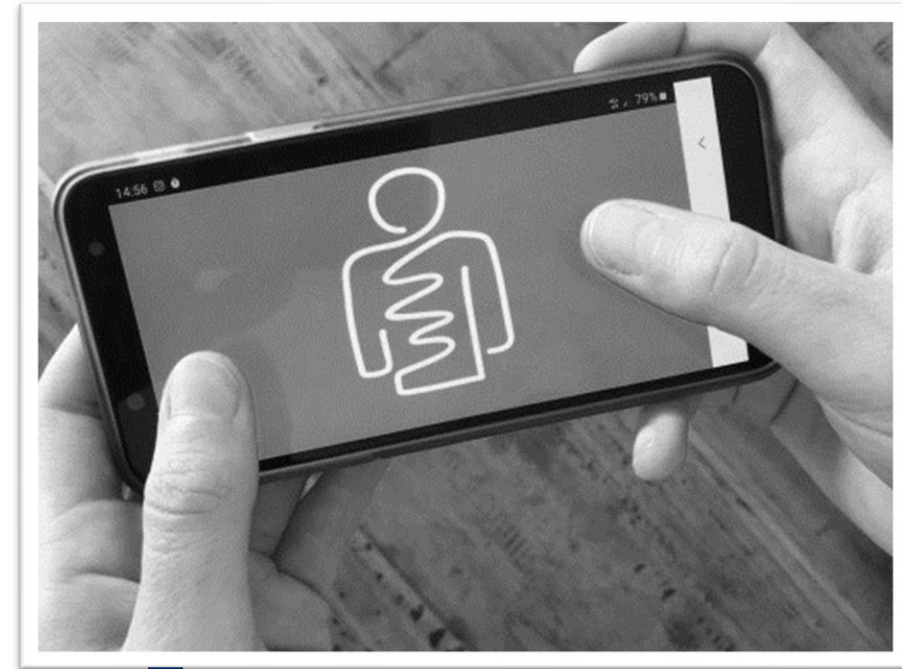

"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

ESM – testen en valideren

VS.

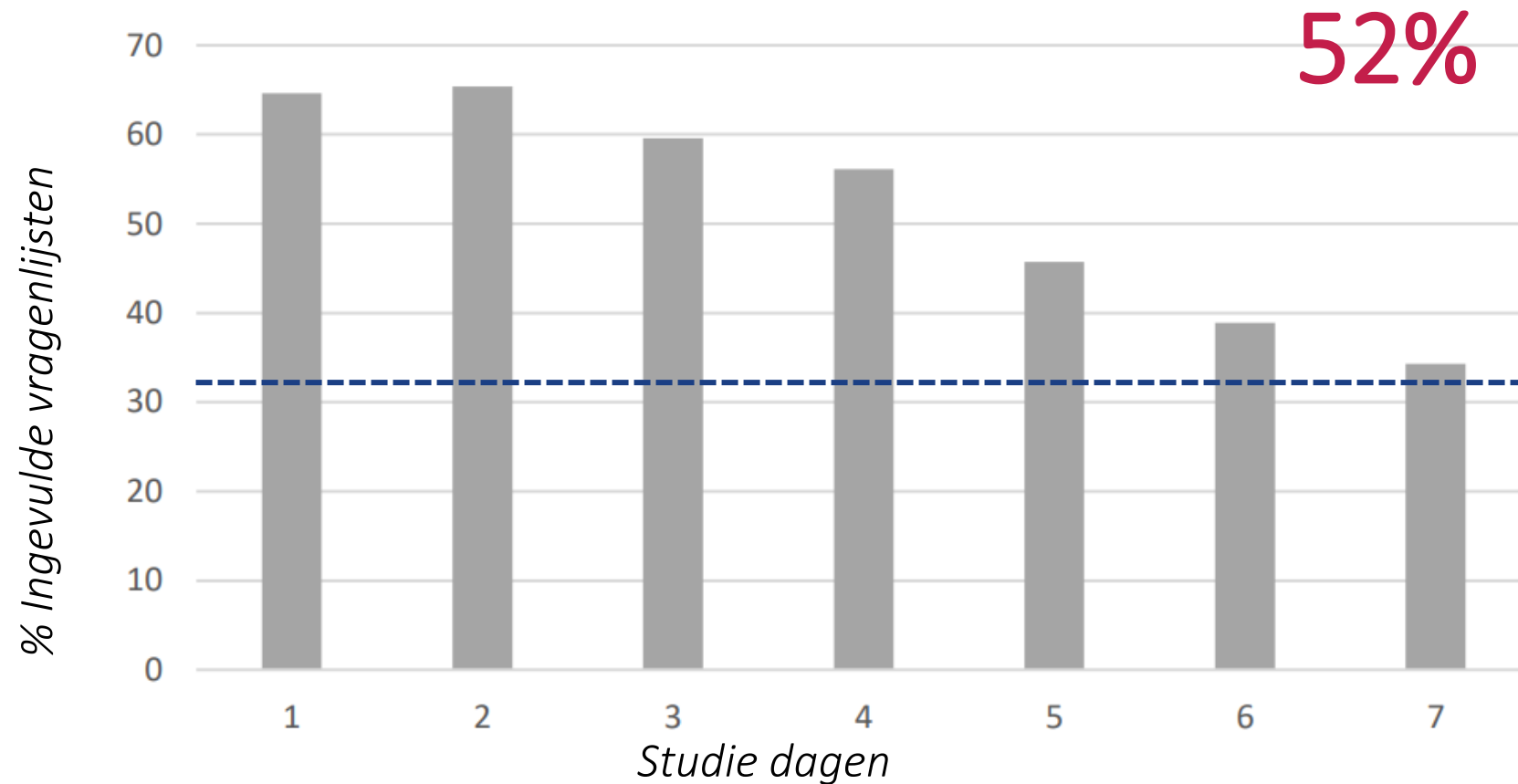

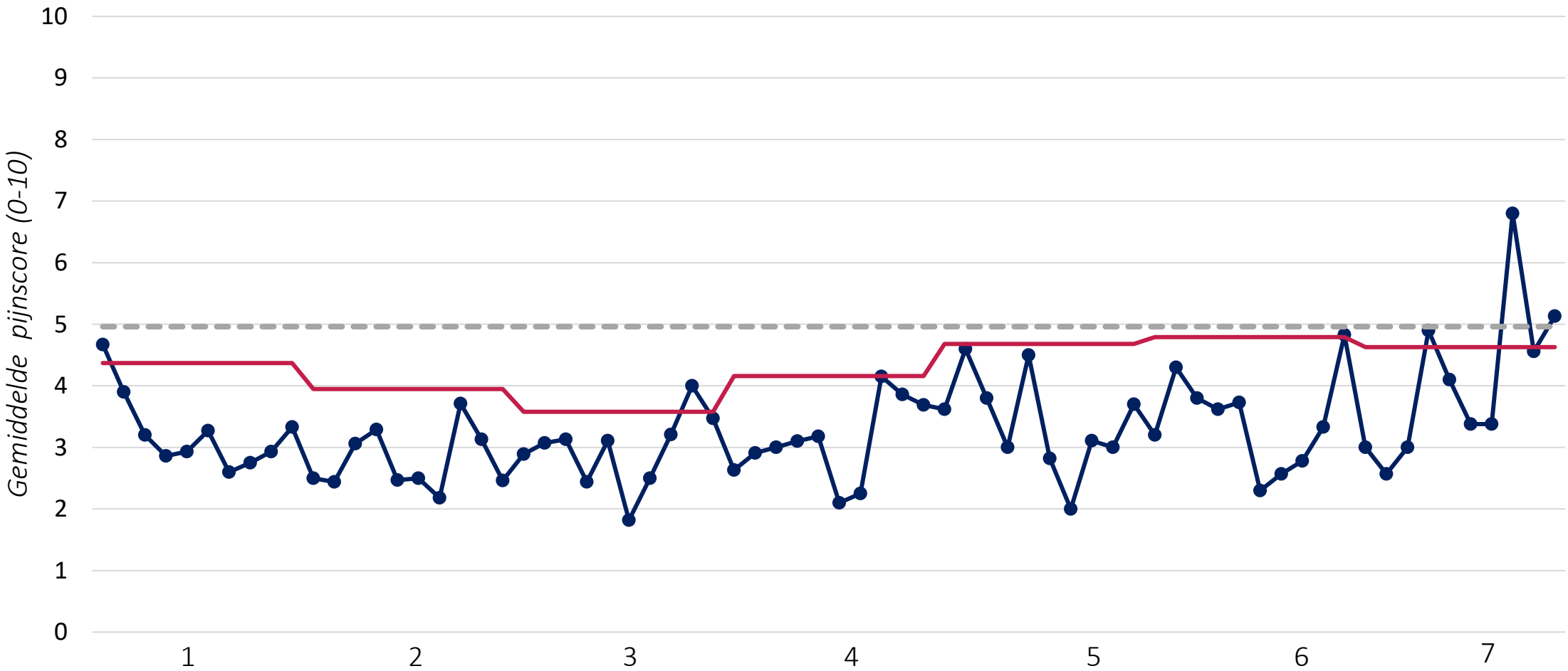
- Endometriose klachten
- Maag/darm klachten
- Stemming

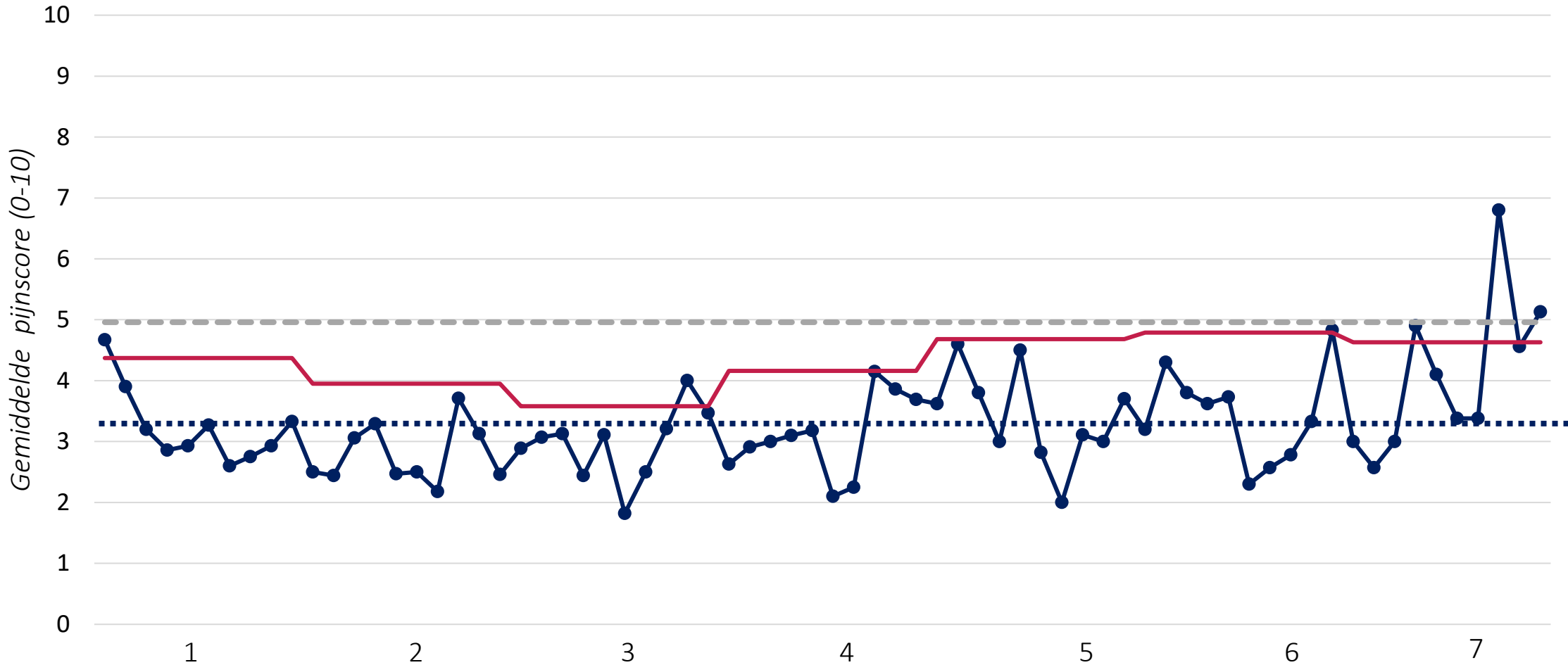

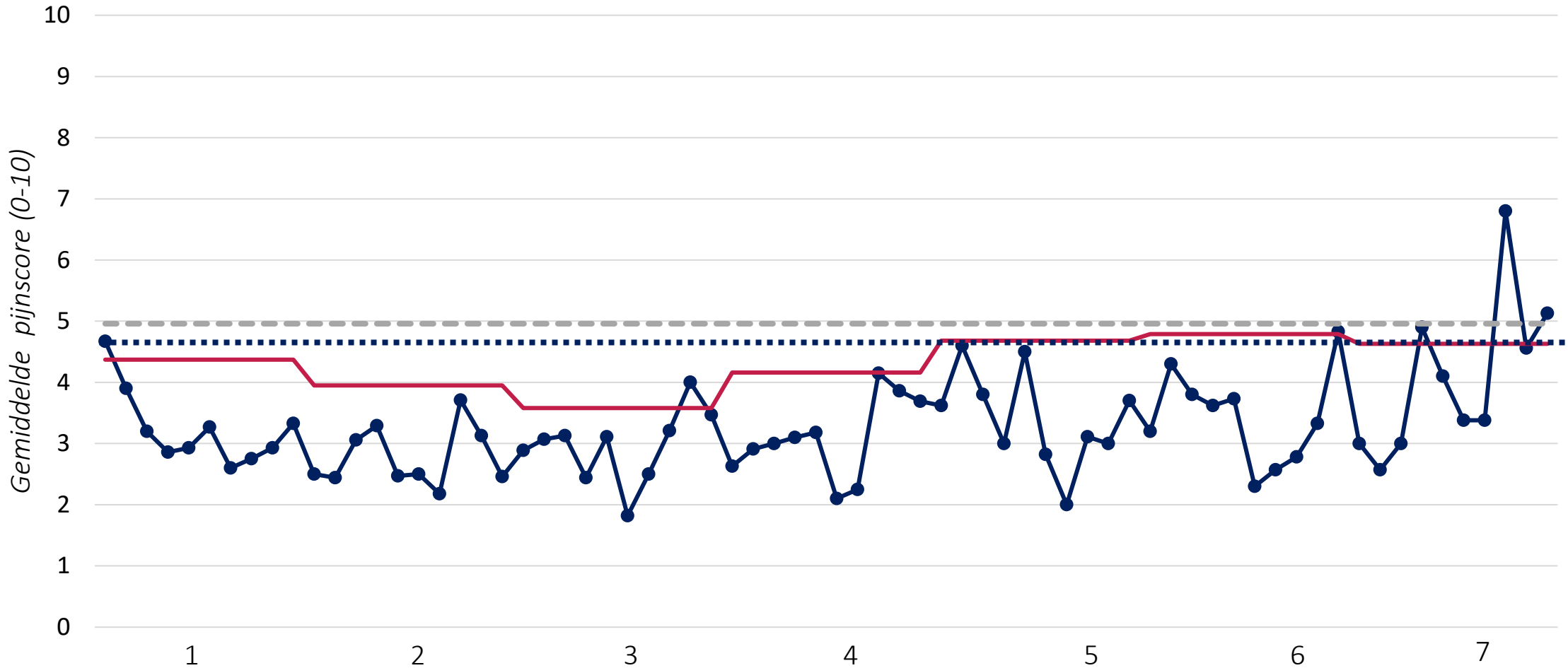
Valide
Betrouwbaar
Gemakkelijk in gebruik

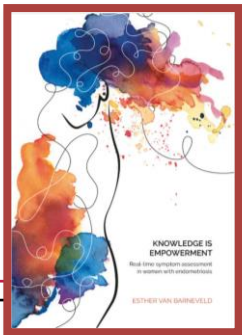
Compliance

DEEL III: Pijn en psychosociale impact

34x

32x

Pijn en stemming

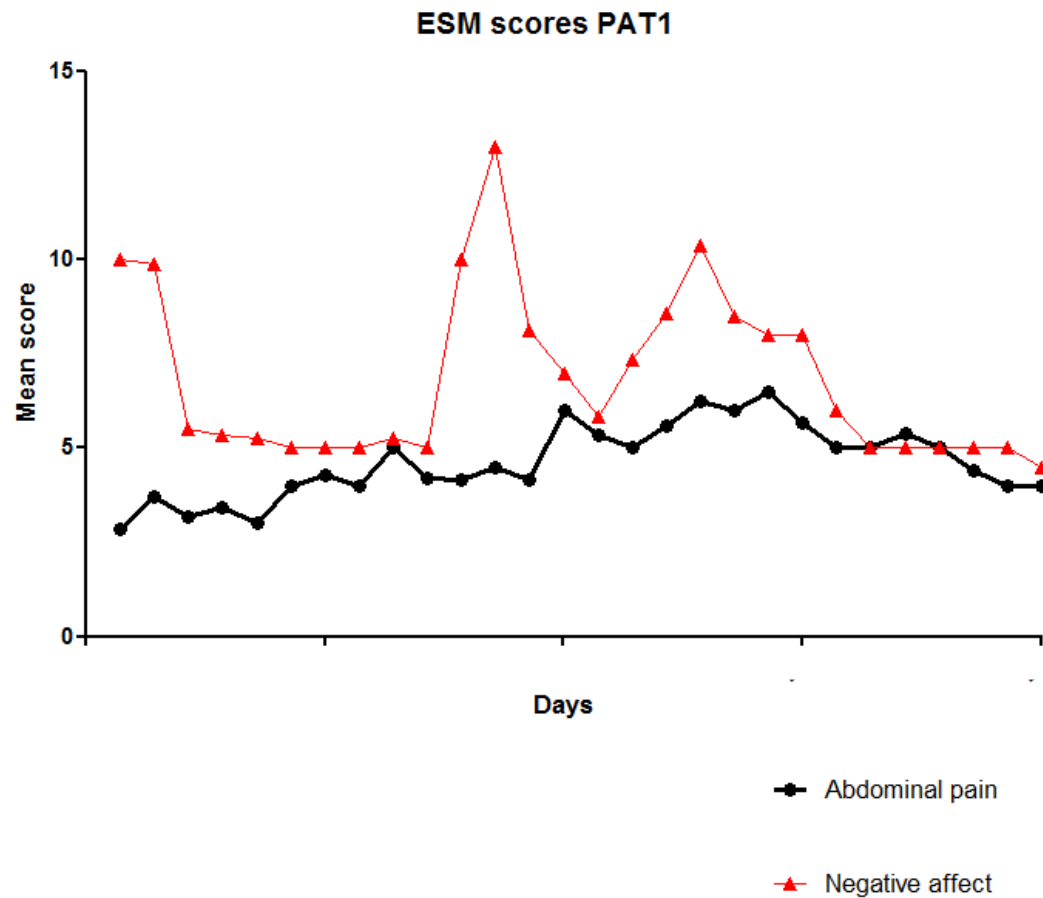
Table 2. Average symptom scores for endometriosis patients vs healthy controls, measured in real-time, several times a day.

Symptom score	Endometriosis (n=34)	Healthy controls (n=31)	p-value
Abdominal pain (Mean [SD])	2.79 [2.33]	0.33 [0.96]	<.001
Negative affect:			
Feeling dispirited (Mean [SD])	2.01 [2.15]	1.11 [1.82]	<.001
Feeling stressed (Mean [SD])	2.18 [2.35]	1.81 [2.23]	.037
Positive affect:			
Feeling cheerful (Mean [SD])	5.23 [1.92]	6.90 [1.50]	<.001
Feeling relaxed (Mean [SD])	5.38 [1.54]	6.41 [2.13]	<.001

Legend: SD = standard deviation.

Associatie pijn en stemming

Pijn-stemming interactie (*direct*)

Table 3. Associations between abdominal pain and affect in endometriosis patients and healthy controls.

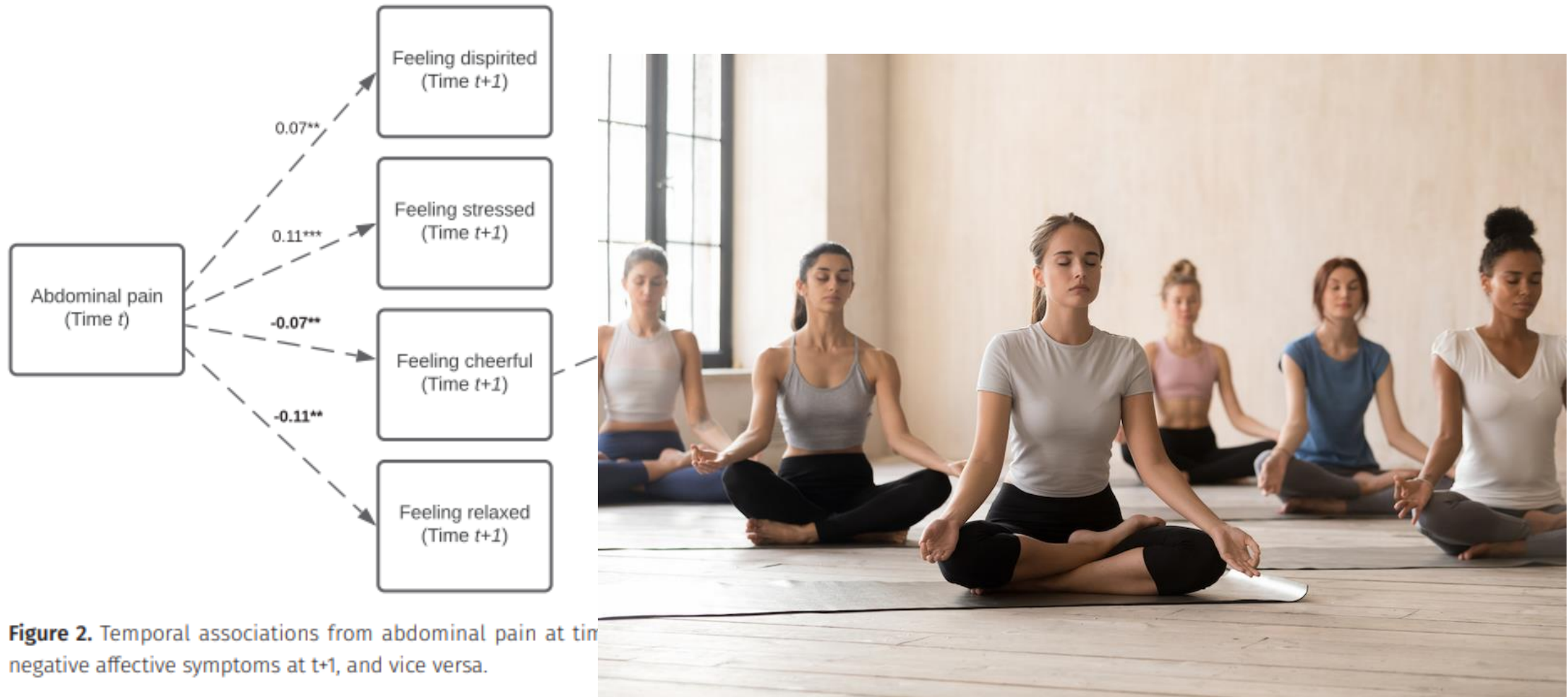
	Endome
Negative affect:	
Feeling dispirited (down)	+ 0.15 [0.08, 0.22]
Feeling stressed	+ 0.12 [0.05, 0.19]
Positive affect:	
Feeling cheerful	- -0.14 [-0.21, -0.07]
Feeling relaxed	- -0.06 [-0.13, -0.00]

Legend: Regression coefficient (B) and standard error (SE) with abdominal pain as the dependent variable, corrected for repeated measures (n = 100).

Individo

Pijn-stemming interacties (over tijd)

ESM in de toekomst

ZELF INZICHT
&
PATIENT EMPOWERMENT?

"Menstruatie in **ROOD** op de agenda"

Mede mogelijk gemaakt door

BEDANKT MARLIES

